

„Класна школа” в Україні!

Чому? Як? Для чого?

Після 13 років існування „Класної школи” у Польщі ми пропонуємо провести аналогічну акцію в Україні. Ми вважаємо, що цей досвід може бути корисним для наших сусідів, незважаючи на всі відмінності між вступом в Європейський Союз політично стабільної Польщі та драматичним досвідом України, яка бореться за незалежність.

Ми пропонуємо формулу відкритого пілотного етапу, під час якого разом зможемо перевірити, які елементи „Класної школи” варто використовувати, а які ні, що додати й т.д. Зрештою, це наші українські партнери у співпраці зі школами, які беруть участь у першому етапі, будуть визначати цілі та способи їх досягнення.

Так було в Польщі: шість принципів.

„Класна школа” народилася в 2002 році. Вона мала двох батьків: Центр громадянської освіти – фундацію з великим досвідом у роботі із учителями та „Газету Виборчу” - найважливішу польську щоденну газету, що має великий вплив на громадську думку та відома своєю соціальною діяльністю. Працюючи для початкових шкіл, гімназій та середніх шкіл, ми ставимо перед собою амбітну мету: школи повинні краще і ефективніше навчати, допомагати розуміти сучасний світ усім без винятку учням та ученицям (за відомим американським гаслом „no child left behind”). Щоб поліпшити навчання та вирівняти можливості у здобутті освіти, слід також змінювати шкільну культуру, в якій нудьга і гноблення повинні поступитись доброті та розвитку особистості учнів. Все це робиться із сильним акцентом на спільну працю (також вчителів!) та на „соціалізацію” школи, її участь у суспільному житті від „малої батьківщини” до глобальних питань.

Починаючи діяльність, ми визначили шість принципів „Класної школи”. Вона:

1. добре навчає кожного учня,
2. справедливо оцінює,
3. вчить мислити й розуміти світ,
4. навчає чутливості та співпраці на основі взаємної довіри і розуміння,
5. допомагає повірити в себе, створює хорошу атмосферу,
6. готує до майбутнього.

На наступних етапах програми ми змінювали акценти – зосереджувались на роботі з вчителями („Класний вчитель”), на ситуації учнів („Класний учень”) або заохочували їх до розвитку конкретних вмінь („Lego, cogito, ago”, „Читання та відкривання”), а також до творчого використання нових технологій („Класна школа 2.0”).

Але за цим всім постійно стояло одне і те ж бачення мудрої, соціальної, демократичної школи, приязної до учнів, вчителів та батьків. Це бачення стало ще більш значущим у зв'язку зі змінами в польській освіті: введенням трирічної гімназії, системи зовнішніх іспитів (наприкінці початкової школи, гімназії та середньої школи), нової основи навчального плану, все більшого відсотка учнів та учениць у середніх загальноосвітніх школах та у сфері вищої освіти.

Ми відзначили неочікуване зростання результатів у підлітків в міжнародних дослідженнях знань та умінь (наприклад, PISA). Польща отримала навіть репутацію світового відмінника. Одночасно помічено недоліки системи: надмірне акцентування на суперництві та індивідуальних досягненнях учнів та учениць, низький рівень співпраці та участі в суспільному житті, зосередження на тестових екзаменах, що викликало свого роду звуження освіти, надмір стресу і зусиль, а також звичайну нудьгу.

Завдання для шкіл

Оголошуючи наступні етапи "Класної школи", ми запропонували школам завдання на вибір, які відповідали цілям програми.

Наприклад, одним із шести завдань, яке відповідало цілі I-го принципу в 2002 році, було завдання „Як із захопленням виховувати людей?”. Вчителі розглядали питання, як розбудити зацікавлення в учнів, починаючи із досвіду власних професійних зацікавлень. Вони обговорювали тему, як проводити уроки, щоб показати учням, що їхній предмет є цікавим, як розпізнати захоплення молодих людей і використовувати їх (наприклад, учениця - експерт з рок-музики вчила на уроці англійської мови тексти пісень). Вчителі провели опитування серед учнів про те, в яких позакласних заняттях вони хотіли б брати участь, та створили пропозицію таких занять або рекомендували онлайн-класи чи уроки в інших установах, наприклад, в будинку культури.

Принципу III відповідало завдання „Фестиваль науки”, який школи проводили під девізом „Зрозуміти світ”. Вчителі допомагали учням представити досягнення сучасної науки (наприклад, „Що ще ми не знаємо про Всесвіт?”, „Клонування - це добре чи погано?”.) Учні могли також похвалитися самостійно проведеними дослідницькими проектами („Міський парк як екосистема”), показати навчальні вистави, наприклад, на історичні теми („Експедиція Христофора Колумба”), тощо. У цьому фестивалі, де поєднано освіту та добру гру, брали участь сім'ї учнів, учні з інших шкіл, представники місцевої громади (повний список 30 завдань є в окремому тексті).

У програмі „Класна школа в Україні” без сумніву можна буде використати різні завдання, розроблені під час польської програми.

„Класна школа” у Польщі: крок за кроком.

Школа вибирала свій власний набір завдань (від двох до шести на рік), реалізувала їх під керівництвом модераторів, а потім в електронному вигляді надсилала нам їхній опис. Експерти „зараховували” школам чергові завдання, іноді просили внести зміни або доповнення,

поки школа не заслужила на звання та диплом „Класної школи” (або на більш конкретні звання/дипломи). Чимало шкіл пишається цим званням навіть через багато років після закінчення програми.

Заявку школи на участь в програмі завжди формально подавав директор школи, який в польській системі муніципальної школи має сильну позицію, але, як правило, ініціатива участі йшла від вчителів, а іноді й батьків або учнів.

Очевидно, що чим більше вчителів від школи бере участь в програмі, тим краще. Як мінімум, ми визначили участь в програмі директора і трьох вчителів, причому один із них брав на себе роль координатора програми та відповідав за співпрацю всієї команди. Ця група може (і повинна) збільшуватися протягом року.

На наступних етапах програми ми дізналися, що ключем до успіху є залучення не тільки вчителів, а й учнів та, що набагато складніше, батьків. Виправдали себе заходи, до яких була активно залучена шкільна громада. Серед таких заходів, наприклад, створення шкільних кодексів (у програмі „Класна школа 2.0”), проведення дебатів, спілкування із використанням нових технологій (наприклад, учнівські блоги) і праця в команді (особливо використовуючи метод проектів).

Так в загальному виглядає наше ноу-хау.

Класна школа — осінній пілотний проект в українських школах

В Україні ми починаємо з пілотного проекту, який є модифікованою і спрощеною формою попереднього проекту. Після обговорення з українськими партнерами і особливо після зустрічей у школах ми спільно вирішили спочатку наголосити на тому, **як за допомогою нових технологій можна реалізувати шість принципів Класної Школи — у навчанні, вивченні та комунікації у школі.** Такий підхід із точки зору вчителів має допомогти молоді

ефективно й розумно використовувати комп'ютери, мобільні пристрої, а також навчальні матеріали і мобільні програми, доступні в інтернеті. Нові технології дають можливість використовувати вміння і захоплення учнів. Завдяки цьому цей короткий час, який є в нашому розпорядженні, можна повністю присвятити конкретним і новаторським рішенням.

Основним результатом роботи шкільної громади під час демократичного процесу за участі вчителів, учнів та батьків стане розробка збірки власних правил та (можливо) рекомендацій щодо використання у школі інформаційно-комунікативних технологій.

Етапи роботи у школах

1. Створення та ведення блогу.

Під час конференції, яка відкриває програму 15 вересня 2015, кожна школа створює блог. Блоги вестимуться протягом усього часу програми. Це основний інструмент спілкування

у програмі: блог буде платформом, на якій школи повідомлятимуть про перебіг реалізації проекту, документуватимуть свою роботу, а також ділитимуться думками. Ми заохочуємо представників шкіл стежити за блогами інших шкіл, коментувати та вчитися одне в одного. Завдяки блогам польські фахівці-педагоги будуть зв'язуватися з українськими колегами, підтримувати реалізацію програми, обмінюватися ідеями та досвідом.

2. Педагогічні ради

Після відкриття конференції педагогічний колектив (повний або лише у складі, який братиме участь у програмі) зустрічається, щоб запланувати свою роботу за програмою: визначити основні цілі школи, поділити завдання та затвердити графік.

3. Дебати у класах

Це перший етап роботи над Кодексом Школи, у якому задіяні учні. Разом з учителями учні знайомляться з програмою та її метою, обговорюють у класах свої пропозиції до Кодексу, які будуть представлені як голос усього класу під час шкільних дебатів.

4. Шкільні дебати про Шкільний Кодекс

Кодекс, який буде підготовлений протягом дебатів, повинен враховувати принципи Класної Школи в питаннях використання нових технологій, але може зосереджуватися на правилах, які школа визнає особливо важливими, а також доповнюватися іншими засадами. Кодекс повинен бути сформульований зрозумілою для всіх членів шкільної громади мовою. Повинен мати форму пунктів плану, найкраще з формулюваннями від першої особи множини та використовувати фрази на кшталт: "У нашій школі ми докладаємо зусиль, дбаємо, не можна, кожен має право, обов'язкові принципи — це". Текст Кодексу (після затвердження педагогічним колективом) повинен висіти на видному місці у школі. Також Кодекс слід розмістити на веб-сайті школи (якщо він є), для забезпечення зручного доступу родин до нього.

Слід потурбуватися про те, щоб батьки знали про зміни, що запроваджуються у школі. Під час батьківських зборів їм можна дати копії Кодексу або попросити учнів передати копії батькам. Школи можуть також прийняти рішення включити батьків у дебати.

Наскільки це можливо, активну участь у шкільних дебатах повинна брати вся школа. Якщо місця недостатньо чи виникли інші логістичні чи організаційні труднощі, варто делегувати принаймні по кілька осіб від кожного класу, які представлятимуть весь свій клас. Форма шкільних дебатів залежить від віку учнів, розміру школи та інших факторів. Однак, слід простежити за тим, щоб учні були активними учасниками, а не просто спостерігали за розмовою вчителів.

5. Завдання на вибір

Після затвердження Кодексу школа вибирає завдання, які допоможуть реалізувати і перевірити розроблені принципи на практиці. Кожен учитель може вибрати один або декілька принципів з Кодексу, які захоче перевірити зі своїми учнями. Завдання може бути втілене учителем та описано на блозі наприкінці пілотного проекту.

6. Шкільний ярмарок ІКТ (для охочих)

Координатор школи із допомогою команди організовує і готує шкільний ярмарок, під час якого учні навзаєм навчаються умінням, пов'язаним із розробленим у школі Кодексом, котрі учні отримали в процесі виконання завдання у сфері ІКТ.

Це можуть бути питання на тему авторського права, інтернет-безпеки, навички критичного ставлення до інформації в мережі, конкретні програми освітнього характеру. Учні можуть показати одне одному, як працювати разом онлайн, або навчити новому вчителів.

7. Усі дії школи у програмі повинні бути описані координатором програми у шкільному блозі. На підставі цього школи, що беруть участь у пілотному проекті, після виконання завдання отримають звання «Класна школа», натомість вчителі отримають індивідуальні грамоти.

ДОПОМІЖНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ РОБОТИ НАД ШКІЛЬНИМ КОДЕКСОМ 2.0

Завдання Кодексу — **відповісти** на запитання про те, як нові технології можуть допомогти у викладанні та навчанні, комунікації та повсякденному житті школи так, щоб усі мали переконання, що у школі дедалі краще реалізується принцип доброякісної освіти.

Нижче ми наводимо список **орієнтовних запитань і проблем**, які можна розглянути відповідно до шести принципів Класної школи. Кодекс не мусить відповідати на всі ці запитання, учні та вчителі повинні вибрати ті, які вони вважають найбільш важливими, найцікавішими, найбільш актуальними, нагальними тощо

ЗАПИТАННЯ ДО ПРИНЦИПУ I — ДОБРЕ ВЧИМО КОЖНОГО УЧНЯ

Вчимося з ІКТ! Як вести уроки в інтернеті – онлайн та офлайн? Як користуватися інтернетом, коли заняття проводяться не в класах і не всі учні мають доступ до комп'ютера (тут відбувається обмін ідеями, наприклад: вибрати двох учнів, які шукатимуть і перевірятимуть інформацію в інтернеті — на ноутбучі)? Які комп'ютерні та інтернет-засоби можуть бути корисними під час вивчення різних предметів та виконання різних завдань — які програми, які сайти? Як виконати домашнє завдання в епоху ІКТ? Коли і як використовувати мережу для перевірки знань? Як багато можна дозволити користуватися інтернетом, комп'ютером та мобільними під час занять, контрольних робіт та іспитів?

ЗАПИТАННЯ ДО ПРИНЦИПУ II – ОЦІНЮЄМО, ЩОБ ДОПОМАГАТИ В НАВЧАННІ

Оцінюємо, щоб підтримати навчання! Як інформувати учнів про прогрес і труднощі, щоб допомогти їм учитися? Як нові технології можуть допомагати в оцінюванні — наприклад, оцінка роботи студентів у режимі правок і коментування документів у хмарі? Яку роль відіграє зворотна інформація у процесі навчання? Наскільки важлива інформація учня для вчителя та як її отримати (наприклад: інтерактивна дошка)? Яку роль в оцінюванні може відігравати комп'ютер та мобільний телефон? Які програми і платформи допомагають у процесі навчання та оцінці власного прогресу? Чи варто запроваджувати електронний класний журнал?

ЗАПИТАННЯ ДО ПРИНЦИПУ III — УЧИМОСЬ ДУМАТИ ТА

РОЗУМІТИ СВІТ

Інформацію використовуємо самостійно і критично! Яким чином учителі й учні повинні використовувати ІКТ у навчанні, щоб це не було копіюванням типу „копі-паст“, а творчим використанням інтернет-ресурсів? Коли завантажувати матеріали з інтернету добре, а коли — погано? Як упізнати довірене джерело й сайт? Як розрізнити інформацію, коментарі й точку зору? Як розумно й ефективно шукати необхідну інформацію та матеріали (шкільний посібник користувача google)? Як навчитися вести дискусію й чітко озвучувати свої думки в інтернеті? Чи потрібно реагувати на порушення, шахрайство, помилки і як це робити? Як реагувати на прояви расизму, антисемітизму, ксенофобії, нетолерантності?

ЗАПИТАННЯ ДО ПРИНЦИПУ IV — РОЗВИВАЄМОСЬ СУСПІЛЬНО І ВЧИМО СПІВПРАЦІ

Співпрацюємо! Як реалізувати групові учнівські проекти з використанням ІКТ? Спільне створення документів, презентацій, відео. Спільні календарі, графіки, наприклад, у хмарі. Як використовувати ІКТ для спілкування учителів між собою, учнів з учителями, а також школи з батьками (електронна пошта, соціальні мережі, Twitter)? Яка інформація не повинна поширюватися в такий спосіб? Чи в контактах вчителів з учнями використовувати SMS-повідомлення? Яким повинен бути шкільний веб-сайт (хороші і погані приклади)? Хто відповідає за веб-сайт, хто його наповнює і яка активність на веб-сторінці доступна для учнів?

Навчіть дорослих! Як учні – фахівці в галузі нових технологій – можуть підтримати вчителів у запровадженні ІКТ у навчання і шкільну комунікацію? Як створити школу, яка вчиться у своїх учнів? Чи можуть учні з допомогою вчителів навчати інших дорослих (наприклад, батьків, дідусів і бабусь або сусідів) ІКТ, і якщо так, то у який спосіб? Як дослідити інформаційно-комунікаційні потреби літніх людей – потенційних учасників навчання, які навички були би для них найбільш корисними і як їх навчати? Як зламати бар'єр сорому, що його викликає ситуація, коли молодші вчать старших?

ЗАПИТАННЯ ДО ПРИНЦИПУ V — ДОПОМАГАЄМО ПОВІРИТИ У СЕБЕ І ТВОРИМО ПРИЯЗНУ АТМОСФЕРУ

Комп'ютери під рукою! Як забезпечити доступ до комп'ютерів та інтернету в усій школі, а не лише в комп'ютерній класі? Як справедливо й розумно надати доступ до ІКТ викладачам різних предметів та різним учням? Чим керуватись, щоб оптимально використовувати комп'ютери та доступ до інтернет-мережі? Ігри на шкільних комп'ютерах — коли і скільки? Використання нових медіа-засобів, зокрема навчального обладнання, для збагачення шкільного життя (вечірки, шкільний театр, кіно — наприклад, шкільна ніч кіно тощо). Шкільна газета в інтернеті — чи вчителі повинні її контролювати і як?

ЗАПИТАННЯ ДО ПРИНЦИПУ VI — ГОТУЄМО ДО МАЙБУТНОГО

Ми відкриті для Європи і світу. Співпраця з іншими країнами. Інтернет різними мовами. Інформація про Європу та перспективи вступу України до ЄС. Навчання й робота у Європі. Музика та мистецтво. Пошук партнерських шкіл та обмін актуальною інформацією про життя в країнах ЄС (не лише в Польщі). Як використовувати інтернет-ресурси для вивчення іноземних мов? І як опанувати вимову, лексику, граматику за допомогою ІКТ? Які природні інтереси молоді використовувати?

Безпека в інтернеті? Що означає безпечне користування інтернетом? Які сліди ми залишаємо в інтернеті? Як без ризику користуватися соціальними мережами? Шкільні комп'ютери — що учні можуть робити за їхньою допомогою, а чого ні? Контакти з незнайомими людьми — чим загрожує такий контакт дітям і за яких обставин? Як школа може навчити правил безпеки? Що входить до списку загроз (наприклад, *skimming* (крадіжки даних кредитної картки та особистих даних через інтернет), *fishing* (виманювання даних банківського рахунку за допомогою фальшивих формулярів), *grooming* (схиляння з використанням чату й інтернет-форумів до флірту й зустрічі із сексуальною метою)? На які сторінки краще не заходити (порнографія, азартні ігри, підозрілі асоціації та організації)? Як захищатися від онлайн-злочинців?

Не кради й не дозволяй грабувати себе — буквар XXI століття! Як законно використовувати доступний у мережі вміст — тексти, фотографії, відео? Де і як знайти легальні матеріали для навчання? Як зазначати авторів і джерело? Як бачити й дотримуватись авторських прав? Як дбати про свої права? Як підписувати власні тексти, фотографії тощо? Коли і як використовувати безкоштовні ліцензії?

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОГРАМИ КЛАСНА ШКОЛА

Міністерство освіти України запевнило нас у своїй підтримці, ця програма проходитиме під його патронатом. В інтерв'ю з Лілією Гриневич, головою Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, прозвучала ідея, щоб "Класна Школа" також стала форумом для обговорення реформ, які будуть введені на прикладі польського досвіду освітніх реформ. Ми вважаємо, що це прекрасна ідея, оскільки знаємо наслідки відмови від такої загальносуспільної дискусії у Польщі.

Нас дуже радує реакція ЗМІ, які на зустрічі в Польському інституті у Києві заявили про свою готовність співпрацювати, підкресливши, що вони хочуть таким чином підвищити значимість освітніх тем і змінити стиль мовлення і писання про школу. Такі наміри мають всеукраїнські ЗМІ "Espresso TV", щоденник "День", тижневик "Дзеркало Тижня", "Громадське Радіо" у рамках передачі на громадському радіо, а також два інформаційні агентства, "УНІАН" та "Укрінформ", та освітні медіа-ресурси "Освітній

Портал" і "Директор Школи". Це все відкриває для програми хороші перспективи. Тим не менш, слід чітко розуміти, що впровадження та системна реалізація шести принципів "Класної Школи", особливо в поєднанні із дискусією про бажані напрямки освітніх змін, — це завдання на багато років. Ми сподіваємося, що нам вдасться розпочати реалізацію завдань з 2016 року за умови відповідного фінансування.

